

INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D.

KREDITI ZA PREDUZETNIČKU BUDUĆNOST

IZVJEŠTAJ O RADU 2014.godina

Uvod

Ovim Izvještajem imali smo za cilj da predstavimo ostvarene rezultate Investiciono razvojnog fonda u 2014.godini, kao i okolnosti pod kojima je ostvarivao svoju misiju u proteklom periodu. I u 2014. godini IRF je vršio svoju osnovnu djelatnost zasnovanu na principima dobre bankarske prakse.

U 2014.godini IRF je nastupio na tržište sa kreditnim linijama koje su bile namijenjene MMSP, preduzetnicima i poljoprivrednim proizvođačima kao i sa finansijskim proizvodom – faktoring proizvodom (kratkoročno finansiranje).

U crnogorsku privredu u 2014. godini uloženo je 71,212,093.50 EUR za realizaciju preko 300 projekata.

Podsjetićemo, da je za 2014. godinu planirano kreditno ulaganje u iznosu od 55 mil EUR, i to 35 mil EUR kreditnog potencijala, i 25 mil EUR faktoring finansiranja (kratkoročno krediti). IRF je premašio planirani plasman sredstava za 16 mil EUR.

Ovakvi i ostali postignuti rezultati govore u prilog da je ova institucija ozbiljno pristupila svojim ciljevima i da je uvijek konkurentna ostalim finansijskim institucijama u državi.

Kreditna sredstva su plasirana u poljoprivredu i proizvodnju hrane, turizam i ugostiteljstvo, proizvodnju, u sluge i trgovinu. IRF je u 2014.g. podržao samo one projekteii iz oblasti trgovine u sjevernom regionu države, kao još jedan vid podrške Sjeveru.

Predstavljeni rezultati svjedoče da je IRF u 2014.godini posebnu pažnju posvetio prioritetnim djelatnostima kao što su: poljoprivreda i proizvodnja hrane, turizam, proizvodnja kao i posebnim ciljnim grupama (žene u biznisu, mladi u biznisu i start up preduzeća).

Intezivirana je saradnja sa svim bankama u Crnoj Gori, kao i sa lokalnim upravama, nadležnim ministarstvima i ostalim institucijama u državi, kako bi postiglo smanjenje stepena nezaposlenosti u državi i na smanjenje regionalnih razlika.

Unaprijeđena je saradnja sa Evropskom investicionom bankom, na način da pokrenuti pregovori o novim kreditnim zaduženjem u iznosu od 70 mil EUR. Nastavak saradnje je očekivan, ako se uzme u obzir da je IRF 50 mil EUR koje je počeo povlačiti 2013.godine, plasirao do kraja 2014.godine. Pored toga IRF, uredno je servisirao obaveze po Ugovoru potписанom još krajem 2012.godine. Ovaj aranžman je od izuzetne važnosti kako za IRF tako i za cjelokupnu provredu Crne Gore. Otvoreni su pregovori za nove kreditne aranžmane sa Svetskom bankom.

Konačno, rezultati IRF-a krunisani su pozitivnim poslovnim rezultatom-dobit, koja je ostvarena u 2014. godini, u iznosu 1.178.121 EUR (u 2013. godini 431.077 EUR).

Uvodna riječ Predsjednika

Zbog svakodnevnih obaveza zaboravljamo osnovni smisao ekonomije i nekako se više bavimo rješavanjem problema, a manje strateškim razvojnim ciljevima. Zato želim da iskoristim priliku i da podsjetim na dvije ključne odrednice u ekonomiji.

Prvo: Sva su dobra ograničena. Nije moguće da neka zemlja može proizvoditi neograničene količine dobara. To znači da bez obzira koliko je ekonomija neke zemlje razvijena ona ne može da proizvodi dovoljno dobara da zadovolji želje potošača.

Drugo: Pošto su želje neograničene, a dobra ograničena ekonomija mora pronaći način da dobra proizvodi na najefikasniji mogući način. Efikasnost je, dakle, druga bitna odrednica savremenih ekonomija.

Iz ove dvije odrednice javljaju se *tri osnovna pitanja u ekonomiji*. To su šta, zašto i za koga. Odnosno svako društvo mora izabrati koje će robe proizvoditi, na koji način (više ili manje efikasno) i kako će dobra biti raspodijeljena. Ta tri problema su centralni problemi oko kojih se vrti ekonomija bilo kojeg društva u svijetu.

Najbolji način na koji se rješavaju ti problemi u ekonomiji je konkurenčija koja obezbjeđuje efikasnost u alokaciji proizvoda i usluga. Dakle, jedino konkurentna tržišta mogu ostvariti efikasnu alokaciju resursa.

Ovih par napomena imaju za cilj da podsjetete važnost primjene tržišnih principa i važnost razvoja svih pretpostavki za brži ekonomski progres. Jednako je važno razvijati privatni sektor kao i razvijati institucije i pravila po kojima se odvijaju ekonomske aktivnosti.

Iako su po svojim osnovnim ulogama različiti, javni i privatni sektor međusobno su povezani u stvaranju produktivne i konkurentne ekonomije. Uprkos postojanju dobre fiskalne i monetarne politike, efikasnog pravnog sistema, te stabilne demokratske institucije neophodne za uspješnu ekonomiju, oni zajedno nisu dovoljni. U krajnjem, bogatstvo nastaje na mikroekonomskom nivou ekonomije, koje je utemeljeno na kvalitetu mikroekonomskog poslovnog okruženja te operativnim praksama i strategijama na nivou preduzeća.

I upravo jedan od bitnih (ali i ne jedini) preduslova za razvoj na nivou preduzeća predstavlja dostupnost finansijskim sredstvima. Takođe, imajući u vidu pad kreditne aktivnosti bankarskog sektora, posljednjih nekoliko godina, IRF dobija na značaju i predstavlja instituciju koja je od posebnog značaja za podršku razvoju mikro, malih i srednjih preduzeća. Tokom 2014 godine IRF je plasirao ukupno 71,2 mil € dok su banke prosječno plasirale 37,0 mil €. Sistemski to nije dobro rješenje ali će, bar se nadam, doprinijeti da IRF utiče da se značajnije poboljšaju kreditni uslovi kod banaka.

IRF mora da obezbijedi sredstva kod medjunarodnih institucija kako bi podržao crnogorska mikro, mala i srednja preduzeća. To nije jednostavno, jer IRF mora da zadovolji stroge uslove na medjunarodnom finansijskom nivou. To je dodatna obaveza da IRF samostalno održi nivo likvidnosti i solventosti u dužem vremenskom periodu i na taj način omogući povoljne kreditne linije, koje će uticati na otvaranje novih preduzeća, ali i na rast i razvoj postojećih.

Da bi odgovorili tim zahtjevima IRF je unaprijedio organizacionu strukturu i principe rada koji korenspodiraju sa medjunarodnim standardima.

IRF će sa svoje strane uticati:

- da se stvaraju uslovi da u Crnoj Gori, konkurentnost kao višedimenzionalni fenomen, nužno bude prisutan na nivou poduzeća, sektora i nacije u cjelini;
- da se unapređuje okruženje u kome preduzetnici i porodične firme mogu da prosperiraju i u kome se preduzetništvo nagrađuje;
- da državna uprava ima razumijevanja za potrebe MSP;
- da se olakša pristup MSP finansijama;
- da se podrže i pripreme MSP da bolje iskoriste prilike koje nudi jedinstveno tržište EU;
- da se unaprijeđe vještine i nivo preduzetničkog znanja u MSP i sve vrste inovacija.

Stvaranje konkurentne tržišne ekonomije i dostizanje zadovoljavajućeg nivoa konkurentnosti malih i srednjih preduzeća, proizvoda i usluga, jačanje inovacija, podizanje tehnološkog kapaciteta MSP i sustizanje nivoa konkurentnosti EU ekonomija, moraju biti prioritet ali i izazov.

Istinski vjerujem da ćemo ostvariti naše zadatke poštujući ljude, cijeneći vrijeme i vrednujući novac.

dr Zoran Vukčević

Pristup sredstvima IRF-a

Mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP) ključ su za stvaranje ekonomskog potencijala jedne države. Male i srednje firme zapošljavaju 70% radnika u privatnom sektoru. Pored ovako značajnog podatka, opšte je poznato kako je ovom važnom segmentu ekonomskog razvoja vrlo teško doći do potrebnih sredstava. Investiciono razvojni fond je postao predvodnik u finansiranju MMSP. Svojim instrumentima, kreiranim po želji tržišta, kreditne linije IRF-a su usmjerene ka ispunjavanju različitih potreba MMSP.

Svoju kreditnu djelatnost Fond je usmjerio prema razvoju partnerstava sa MMSP-ima omogućavajući im lakši pristup sredstvima u svim fazama njihovog razvoja, a sve u cilju stvaranja mogućnosti zapošljavanja, posebno među mladima i stanovništvu koje naseljava ruralna područja i manje razvijene opštine u Crnoj Gori.

Kreditna aktivnost IRF-a u 2014.godinu bila je usmjerena na podršku:

- Razvoju preduzetništva (početnici u biznisu, mladi i žene u biznisu);
- Razvoj prioritetnih sektora (turizam, poljoprivreda, drvoprerada, proizvodnja i usluge);
- Smanjenje problema nelikvidnosti (krediti za trajna obrtna sredstva, za otkup potraživanja, kratkoročni krediti, i krediti za refinansiranje);
- Podrška infrastrukturnim projektima (zaštita životne sredine, energetska efikasnost i sl.).

Kancelarija u Bijelom Polju je i u 2014.godini bila od značajne pomoći onim investitorima čija domaćinstva se nalaze u sjevernom regionu Crne Gore.

Dodatno, radi što bolje informisanosti javnosti, IRF je tokom godine je posjetio sve opštine u Crnoj Gori, kako bi potencijalnim klijentima prezentovao uslove kreditiranje i bliže ih upozano sa procedurama koje je potrebno ispuniti za dobijanje kreditnih sredstava.

Osim toga, IRF nije zanemario ni svoju savjetodavnu uslugu prema potencijalnim investitorima i klijentima kreditnih sredstava u konkretnim pitanjima vezanim konkretne probleme i zahtjeve upućene od strane preduzetnika.

Usklađeni rad na nivou svih nadležnih institucija, urođio je rezultatom koji je usmjeren prema onim sektorima i područjima gdje je podrška bila najpotrebnija.

U cilju lakšeg pristupa sredstvima IRF-a, uspostavljena je saradnja kako sa lokalnim upravama, tako i sa nadležnim ministarstvima, bankama i ostalim institucijama u državi.

71,2 mil EUR

41,5 mil EUR

za dugoročno finansiranje

29,7 mil EUR

za kratkoročno finansiranje

Programi podrške IRF-a

Programi kreditne podrške MSP u 2014.g su se odnosile na razvoj posebnih ciljnih grupa (mladi, žene, početnici), rješavanje problema nelikvidnosti preduzeća, podrška razvoju prioritetskim sektorima i podrška projektnima iz oblasti infrastrukture, energetike i zaštite životne sredine.

Pored direktnog kreditiranja, IRF je kao i u dosadašnjem periodu, svoje kreditne linije realizovao i u saradnji sa poslovnim bankama.

IRF je plasirao kreditna sredstva po sljedećim kreditnim linijama:

1. Program podrške za mlade u biznisu;
2. Program podrške za početnike u biznisu- start up preduzeća;
3. Program podrške za žene u biznisu;
4. Program podrške za turizam i ugostiteljstvo;
5. Program podrške za preduzeća iz sektora proizvodnje;
6. Program podrške za preduzeća iz sektora usluga;
7. Program podrške za drvopreradu;
8. Program podrške za poljoprivredu i proizvodnju hrane;
9. MIDAS 2014;
10. Program za refinansiranje kreditnih sredstava;
11. Program za finansiranje trajnih obrtnih sredstava;
12. Finansiranje infrastrukturnih i projekata vodosnabdijevanja;
13. Finansiranje projekata obnovljivih izvora energije;
14. Program podrške za pripremu turističke i poljoprivredne sezone;
15. Faktoring finansiranje (otkup potraživanja).

Korisnici kredita su i u 2014. godini mogli biti privredna drušva i preduzetnici kao i svi oblici organizovanja koje predviđa Zakon o privrednim društvima kao i lica koja su djelatnost obavljala na način definisan pravilima djelatnosti kojima se bave (zanačajne, poljoprivredni proizvođači, PZU i sl.) ili banke koje su sa IRF-om imale poslovnu saradnju.

U zavisnosti od Programa podrške, uslovi u 2014. godini bili su sljedeći:

Za direktno kreditiranje - iznos kredita od 10.000,00 do 3.000.000,00 EUR; kamatna stopa od 3% - 7% na godišnjem nivou; grejs period do 2 godine; rok otplate do 8 godina

Za finansiranje posredstvom banaka - iznos kredita od 10.000,00 do 3.000.000,00 EUR; kamatna stopa od 4% -7% na godišnjem nivou; grejs period do 2 godine; rok otplate do 8 godina.

Polazeći od osnovnog cilja, a to je ekonomski razvoj Crne Gore, prioritetna područja djelovanja IRF-a u 2014.godini su bila:

- Rast i razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća;
- Podrška početnicima u biznisu;
- Omogućavanje preduzetnicima pokretanje novog investicionog ciklusa;
- Jačanje preduzetničkih kapaciteta;
- Poboljšanje likvidnosti preduzeća;
- Podsticanje ravnomjernog regionalnog razvoja;
- Podsticaj razvoja prioritetnih sektora (turizam, poljoprivreda, drvoprerada, proizvodnja, usluge);
- Podrška otvaranju novih radnih mesta;
- Podrška stvaranju novih proizvoda i tehnologija;
- Podsticaj izvoza;
- Finansiranje projekata zaštite životne okoline i infrastrukture u funkciji biznisa.

Kroz navedena područja djelovanja, IRF je ostvario svoj cilj, a to je stvaranje novih radnih mesta, jačanje izvoza i bolje izbalansiran regionalni razvoj.

Prosječno po jednoj banci u 2014.godini plasirana sredstva u privredu iznosila su cca 37 mil EUR, dok je IRF u 2014.godini plasirao 71,2 mil EUR.

Konkretno, za investitore koji su realizovali svoje projekte u opština sjevera Crne Gore, kao i u Nikšiću, Ulcinju i Cetinju, kamatna stopa je bila 0,5 % niža u odnosu na važeće kamatne stope.

Što se posebnih stimulacija tiče za sjever i manje razvijene opštine, one su podrazumijevale dodatno 1% nižu kamatnu stopu i naknadu za obradu kredita 0,5% (ostali 1%).

Takođe, zapošljjenjem 5 ili više novih radnika realizacijom investicije, klijent je imao pravo na refundaciju kamatne stope od 1%.

Za investitore koji su kao sredstvo obezbeđenja za kredit IRF-a obezbijedili bankarsku garanciju, kamatna stopa je bila za 1,5 % niža u odnosu na tada aktuelne.

U 2014. godini kada je kamatna stopa na bankarskom tržištu iznosila (u decembru mjesecu) 9,36%, prosječna kamatna stopa IRF-a u 2014. godini iznosila je 4%.

1. Mladi u biznisu

Podsticanje preduzetništva mladih i stvaranje ambijenta koji omogućava pokretanje njihovog biznisa je od izuzetne važnosti kako za njihovo zapošljavanje i ekonomsko osnaživanje i autonomiju, tako i za cjelokupni ekonomski i društveni razvoj.

Uzimajući u obzir statističke podatke: da bi 61% mladih više voljelo da radi za sebe nego za poslodavca; da 28% razmišlja o pokretanju biznisa, i da samo 4% preduzima korake u tom smjeru i najviše zbog nedostatka novčanih sredstava, IRF je i u 2014. godini u svojoj ponudi imao i kreditnu liniju koja je definisana isključivo za ovu ciljnu grupu.

Cilj ove kreditne linije je bio da se podstakne osnivanje i razvoj poslovanja mikro, malih i srednjih preduzeća i preduzetništva koji su u vlasništvu crnogorskih državljana u životnoj dobi do 30 godina života.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirana su četiri projekta u ukupnom iznosu od **115.000 EUR**. Finansirani projekti su iz oblasti turizma i sektora usluga.

U 2013.godini podržano je pet projekata u ukupnom iznosu od 152.000 EUR

Stomatologu iz Nikšića, kredit za mlađe u biznisu je omogućio da opremi ordinaciju neophodnim sadržajem i tako otvori sopstveni biznis.

Stavljanjem u funkciju ordinacije, stiču se uslovi za zapošljavanje još dva radnika.

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna tako i za ulaganje u obrtna sredstva.

Iznos kredita koji su mlađi po ovoj liniji mogli dobiti bio je maksimum 50.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period do 2 godine.

2. Početnici u biznisu - start up preduzeća

Razvoj preuzetništva smatra se jednom od najboljih strategija za smanjenje nezaposlenosti i ključni je aspekt održivosti svake ekonomije. Program podrške početnicima u biznisu, tzv. start-up, predstavlja važan segment kreiranja novih radnih mesta:

Svaki start-up kreira nova radna mesta, samozapošjava preuzetnika i otvara mogućnost zapošljavanja drugih lica.

Ako se uzme u obzir podatak da je u decembru mjesecu 2014. godine broj nezaposlenih iznosio je 34.687, IRF je ovim Programom imao za cilj da kreditira nova privredna društva i preuzetnike radi otvaranja novih radnih mesta.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirani su projekti u ukupnom iznosu od **1,17 mil EUR**. Finansirani projekti su iz oblasti turizma i ugostiteljstva, proizvodnje kao i iz sektora usluga.

U poređenju sa 2013.godinom kada su početnici u biznisu podržani sa ukupno 295.000,00 EUR, ovo je značajan uspjeh kako Fonda tako i odlučnih početnika.

Preduzeće koje se bavi proizvodnjom peleta u Andrijevici, osnovano je u 2014.godini, kupovinom nepokretnosti bivše fabrike, i to proizvodnu halu površine 6.486 m², i 25.929 m² zemljišta oko hale.

Kupljenom opremom iz kreditnih sredstava IRF-a, vlasnik je pokrenuo proces proizvodnje peleta u Andrijevici.

Ovom investicijom obezbijeđeno je 30 novih radnih mesta

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva.

Iznos kredita za koji su početnici u biznisu mogli aplicirati, po ovoj liniji, iznosio je maksimum 50.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3,5% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period od 2 godine.

Iznos kredita je mogao biti veći uz jemstvo bonitetnog preduzeća ili uz garanciju banke.

3. MIDAS 2014

MIDAS projekat postoji već od 2012.g., sa ciljem da se crnogorska poljoprivreda i njene institucije pripreme za buduće članstvo u Evropsku Uniju. Ovaj projekat se, kao i ranijih godina, realizovao u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Cilj ovog programa podrške je bilo pružanje podrške investicijama u registrovana poljoprivredna gazdinstva u cilju uvođenja i implementacije mera ruralnog razvoja, povećanja konkurenčnosti na tržištu poljoprivrednih proizvoda, uvođenje i jačanje evropskih standarda hrane.

Kreditna sredstva su se mogla koristiti za ulaganja u osnovna sredstva osnovno stado, mehanizacija, ostala oprema i sl.).

Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznos je maksimum 70.000,00 EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 60.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3% i rokom otplate do 10 godina uključujući grejs period od 2 godine.

U V pozivu koji se realizovao u 2014. godini, IRF je finansirano 117 projekta u ukupnom iznosu od 3 mil EUR. Prosječan iznos kredita za klijente koji su svoje investicije realizovali po ovoj kreditnoj liniji, iznosio je 26.899,00 EUR.

Korisnicima kredita nakon ispunjenja uslova i sprovedene procedure u skladu sa MIDAS pravilima pripadala je refundacija sredstava u definisanom iznosu, kojom se umanjivala glavnica kredita. Aktivnosti u vezi ostvarivanja prava za refundaciju, sprovodilo je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Refundacija se kretala prosječno 50% od ukupne vrijednosti investicije.

4. Program podrške poljoprivredi i proizvodnji hrane

Cilj programa je bila podrška razvoju i rastu mikro, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima iz sektora poljoprivrede i proizvodnje hrane kroz podsticaj unapređenja proizvodnih/prerađivačkih kapaciteta, proširenje proizvodnje, uvođenja novih tehnologija.

Poljoprivreda, ruralni razvoj i proizvodnja hrane su jedan od ključnih sektora ekonomije Crne Gore i predstavlja važan osnov zapošljavanja i ostvarivanja dohotka, naročito za stanovništvo sjevernog i planinskog područja, čije su mogućnosti ograničene i koje je neravnomjerno razvijeno u odnosu na centralni i južni dio države. Osim toga, ovaj sektor je prepoznat kao jedan od prioritetnih sektora crnogorske ekonomije.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa bankama tako i direktnim kreditranjem. Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 1 mil EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3,5% i rokom otplate do 10 godina uključujući grejs period od 2 godine.

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je dvadeset i tri projekta u ukupnom iznosu od 3,36 mil EUR.

Preduzeće sa Cetinja je prva kompanija u Crnoj Gori koja uvodi Kaizen sistem-japanski poslovni menadžment-u sklopu mentoring projekta JICA (Japanska agencija za međunarodnu saradnju) u zemljama Zapadnog Balkana, a u saradnji sa Direkcijom za razvoj MSP odnosno Biznis centrom Cetinje. Proizvodi Interproduct DOO nose znak Dobro iz Crne Gore.

Kreditnu liniju IRF-a ovo preduzeće je iskoristilo za kupovinu mašina za mljevenje i pakovanje mesa koja skraćuje vrijeme procesa ne samo pakovanja već i prozvodnje. Zahvaljujući tome, preduzeće je u stanju da širi sopstveni assortiman.

5. Program podrške preduzećima iz uslužne djelatnosti

Cilj ovog programa bio je da se pruži podrška rastu i razvoju svih oni pravnih lica koja se bave pružanjem uslugama.

Podrška ovom sektoru je bila od izuzetne važnosti i u 2014. godini pa su se preduzeća koja posluju u drugoj djelatnosti odlučila da prošire oblast svog djelovanja i aplicirala za kreditna sredstva po ovoj kreditnoj liniji.

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa bankama tako i direktnim kreditranjem. Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 1 mil EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30,000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 4,5% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period od 2 godine.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini, finansirano je dvadeset projekata u ukupnom iznosu od 3 mil EUR.

Obično su to bila preduzeća koja svoju djelatnost obavljaju u centralnom dijelu Crne Gore.

6. Program podrške proizvodnji

Ovaj programom je imao za cilj da obezbijedi razvoj i rast postojećih proizvodnih mikro, malih i srednjih preduzeća i preduzetnika, kroz podsticaj ulaganja u modernizaciju proizvodnje, izgradnju novih proizvođačkih kapaciteta, podsticaj proizvodnji sa većim stepenom obrade i korišćenja domaćih resursa, uvođenje novih tehnologija i proizvoda.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa bankama tako i direktnim kreditiranjem. Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 1 mil EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 4% i rokom otplate do 10 godina uključujući grejs period od 2 godine.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je deset projekata u ukupnom iznosu od 2,1 mil EUR.

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva.

Preduzeće koje se bavi proizvodnjom pločastog namještaja (izrada kuhinja, plakara, vitina, radnih stolova, fijokara, kreveta itd.). Kako bi unaprijedio svoje poslovanje, kreditom IRF-a, je uredio "show room" koji će mu omogućiti da svoje proizvode izloži i na taj način upozna kupce sa svojim radom.

7. Program podrške turizmu i ugostiteljstvu

Pored poljoprivrede, turizam je prepoznat kao prioritetni sektor crnogorske ekonomije, i kao takav zahtijeva posebnu pažnju i veliko ulaganje, kako bi Crna Gora ostala konkurentna ostalim turističkim destinacijama.

Cilj ovog programa bio je razvoj i rast postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća i preduzetnika u oblasti turizma i ugostiteljstva, kojima su se stvorili uslovi za podsticanje novog zapošljavanja, omogućilo prođurenje turističke sezone, povećali smještajni kapaciteti, unaprijedila ukupna konkurentnost Crne Gore kao turističke destinacije.

Krediti su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva u odnosu 80:20 procenata.

Preduzeće iz Ulcinja svoju djelatnost obavlja u sektoru turizma i ugostiteljstva. U mjestu Štoj posjeduje 17 mobilnih kućica, kafe bar, bazen, kao i „turistički vozić“ za prevoz gostiju do plaže.

Kreditnim sredstvima IRF-a, preduzeće je proširilo postojeće kapacitete, tako što je finansirao izgradnju još 3 veće mobilne kućice.

Preduzeće pored stalnih zapošljava i dodatnu radnu snagu za vrijeme trajanja sezone.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je šesnaest projekata u ukupnom iznosu od 6,2 mil EUR.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa bankama tako i direktnim kreditranjem. Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 1 mil EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3,5% i rokom otplate do 10 godina uključujući grejs period od 2 godine.

8. Žene u biznisu

Pred mlađih u biznisu, pošetnika i MIDAS projekta, žene u biznisu su prepoznate kao posebna ciljna grupa za koju su u 2014. godini kreirani posebni uslovi kreditiranja. Ovom kreditnom linijom se imalo za cilj posvetiti posebna pažnja ženskom preduzetništvu.

Osim problema sa kojima se suočavaju svi učesnici u biznisu, za žene se obično tvrdi da prilikom osnivanja i razvoja svojih preduzeća nemaju iste polazne tačke u odnosu na društvene, obrazovne i tehnološke izazove, kao i pristup ekonomskim i finansijskim resursima.

Krediti IRF-a za žene u biznisu su mogli da se iskoriste kako za ulaganje u osnovna sredstva tako i za ulaganje u obrtna sredstva u odnosu 80:20 procenata.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa bankama tako i direktnim kreditovanjem.

Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maks. 200.000,00 EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period od 2 godine.

Ako se uzme u obzir finansiranje žena u biznisu po osnovu svih kreditnih linija onda ukupno plasirana sredstva iznose 2,4 mil. EUR.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je jedanaest projekata u ukupnom iznosu od 568.050,00 EUR.

U 2013. godini, značajno manje sredstava je plasirano po ovoj kreditnoj liniji, i to svega 259.774,00 EUR za osam projekata.

9. Finansiranje trajnih obrtnih sredstava

Imajući u vidu potrebu crnogorske privrede za trajnim obrtnim sredstvima IRF je i u 2014. godini nastavio sa kreditnom linijom za trajna obrtna sredstva.

Izražena investiciona aktivnost privrednih subjekata u ranijim godinama, često je bila uzrok ročne neusklađenosti sredstava i izvora sredstava. Takođe, kreditna zaduženja realizovana su po visokim troškovima.

Sredstva kredita su se mogla koristiti za nabavku sirovina, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara, kao i za režijske troškove.

Ova kreditna linija je realizovana kako u saradnji sa banakama tako i direktnim kreditranjem. Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 500.000,00 EUR, odnosno za preduzetnike i poljoprivredne proizvođače do 30.000,00 EUR, sa kamatnom stopom od 3% i rokom otplate do 6 godina uključujući grejs period od 1 godine, odnosno sa rokom otplate do 4 godine uključujući grejs period od 1 godine ukoliko se kredit realizovao direktnim putem.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je četrdeset projekata u ukupnom iznosu od 9,6 mil EUR.

Sa najviše sredstava - 5,8 mil EUR, su finansirana preuzeća koja se bave proizvodnjom hrane, i to njih 17.

10. Refinansiranje tekućih zaduženja

Cilj Programa bio je refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja preduzećima iz sektora: proizvodnja, turizam, ugostiteljstvo, usluge, trgovina (krajnji korisnici koji su svoje projekte realizovali u sjevernom regionu), i poljoprivreda. Na ovaj način su preduzećima obezbijeđena povoljna dugoročna kreditna sredstva čime su bila u prilici da postignu dugoročnu finansijsku stabilnost i ravnotežu. To je omogućilo da se preduzeća dovedu do nivoa koji će im omogućiti stabilno poslovanje i tako su izbjegli stečaj.

Kako se ovaj Program realizovao samo preko poslovnih banaka, to je namjena kredita bila isključivo za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja, a na osnovu ocjene opravdanosti refinansiranja od strane poslovne Banke.

Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 1 mil EUR, sa kamatnom stopom od 5,5% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period do 6 mjeseci.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je dvadeset i osam projekta u ukupnom iznosu od 9,7 mil EUR.

11. Infrastrukturni projekti i projekti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti

Cilj Programa je bila realizacija investicionih projekata iz oblasti zaštite životne sredine i realizacija infrastrukture (saobraćajnice, vodovodi, prečišćavanje otpadnih voda i sl.) na lokalnom i državnom nivou, kao i realizacija investicionih projekata u cilju iskorišćavanja privrednih potencijala.

Krediti su bili namijenjeni za ulaganje u projekte putne infrastrukture, vodosnabdijevanja i ostale manje infrastrukturne projekte kojima se valorizuju ekonomski potencijali, kao i za osnovna/obrtna sredstva.

Preduslov realizacije kredita za projekat po ovoj kreditnoj liniji je morala biti gotova projektna dokumentacija i potrebne dozvole za gradnju.

Korisnici kredita mogle su biti opštine, glavni grad, prijestonica, preduzeća čiji su osnivači/većinski vlasnici jedinice lokalne samouprave, javna preduzeća i poslovne banke koje sa IRF-om imaju poslovnu saradnju.

Po ovom Programu podrške, u 2014. godini finansirano je četiri projekta u ukupnom iznosu od 1,9 mil EUR.

Iznos kredita za koji su investitori mogli aplicirati iznosio je maksimum 3 mil EUR, sa kamatnom stopom od 5,5% i rokom otplate do 8 godina uključujući grejs period od 6 mjeseci.

Projekti, finansirani iz ove kreditne linije, trebali su da doprinesu unapređenju životnih uslova stanovnika, održivom razvoju i valorizaciji prirodnih resursa.

12. Faktoring finansiranje

Polazeći od okvirnih uslova i modela faktoringa kao finansijske usluge trebao je da u kratkoročnom periodu podrži preduzeća.

Otkupljivanjem potraživanja od privrednih društava i državnih preduzeća u visini od 80 do 100% avansnih uplata, uz kamatnu stopu od 4,75 do 7% na period od 120 dana za privredna društva do 365 dana za potraživanja od države i državnih ustanova pomoglo je preduzećima da održe svoju likvidnost. Posebno je to bilo važno za proizvođače koji su bili oslonjeni na domaće trgovačke lancе.

Cilj programa je podrška preduzećima da ublaže probleme nelikvidnosti kao i podrška preduzećima da naplate svoja potraživanja u što kraćem roku.

Primjena odgovarajućih modela definisanih faktoring aranžmanom zavisila je od procjene rizika transakcije po IRF, kao i boniteta kako komitenta tako i dužnika. Rizik kod faktoring finansiranja je značajno manji nego kod drugih instrumenta finansiranja zbog njegove ročnosti, ali i višestruko pruženih garancija.

U 2014.godini baza klijenata je proširena i na veća preduzeća iz oblasti trgovine koja otkupljuju i proizvode domaćih proizvođača, što je uslovilo srazmjerno veći obrт novčanih sredstava Fonda i shodno tome bolje rezultate i zadovoljne klijente koji svake godine nastavljaju da koriste usluge faktoring finansiranja.

Ukupno otkupljeno potraživanja u 2014

29.701.353 EUR

Domaći otkup potraživanja

11.416.651 EUR (39%)

Otkup inostranih potraživanja

813.440 EUR (2 %)

Otkup državnih obaveza

6.249.843 EUR (21 %)

Ostali otkup potraživanja

1.221.419 EUR (38 %)

Od ukupno 28 potpisanih ugovora u 2014.godini, 15 je potpisano sa preduzećima koja svoju djelatnost obavljaju u Podgorici, 5 u Bijelom Polju, 3 preduzeća su bila sa Cetinju i 3 iz Danilovgrada, dok je samo jedan Ugovor o otkupu potraživanja potpisana sa preduzećem koje svoju djelatnost obavlja u Rožajama, i jedno u Nikšiću.

U faktoring je posredno je uključeno još 32 preduzeća sa ukupno 2257 zaposlenih radnika;

Sa najviše sredstava su podržana preduzeća koja se bave proizvodnjom hrane.

Odobrena sredstva po djelatnostima

Ukupna sredstva koja su plasirana za dugoročne kredite u 2014. godini iznosila su 41,5 mil EUR. Najviše kreditnih sredstava je plasirano u oblast poljoprivrede i proizvodnje hrane i u oblasti turizma i ugostiteljstva.

IRF je u 2014. godini nastojao da podstakne MMSP i preduzetnike da ulažu u sektore koji su prepoznati kao prioriteti. Zahvaljujući tome u 2014. godini sektor poljoprivrede i proizvodnje hrane je podržan sa najviše kreditnih sredstava.

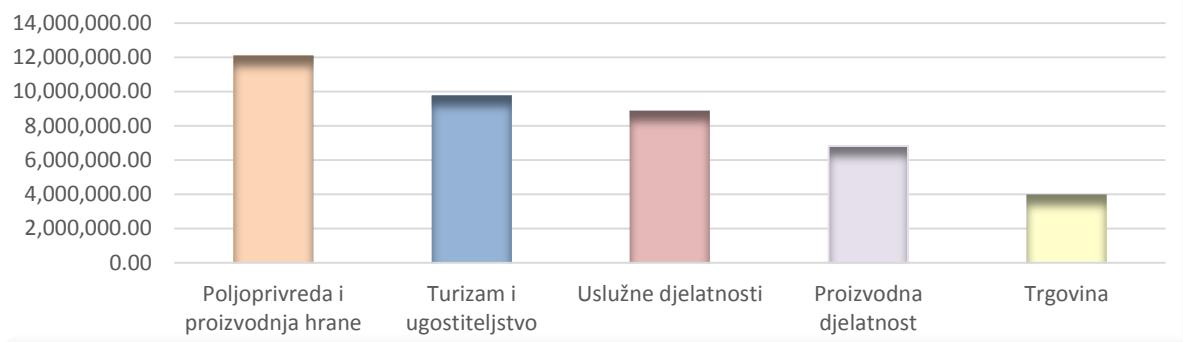
U 2013. godini kada je plasirano 37,8 mil EUR, struktura odobrenih kredita po djelatnostima, izgledala je ovako:

- Poljoprivreda i proizvodnja hrane sa iznosom od 8,4 mil EUR (22,57%);*
- Turizam i ugostiteljstvo, sa iznosom od 10,59 mil EUR (27,50%);*
- Uslužne djelatnosti sa iznosom od 9,42 mil EUR (25,77%);*
- Proizvodna djelatnost sa iznosom od 9,3 mil EUR (24,16%);*

U 2014. godini struktura ulaganja po djelatnostima je bila:

- Poljoprivreda i proizvodnja hrane, sa iznosom od 12 mil EUR podržan je ukupno 159 projekata (29,11%);
- Turizma i ugostiteljstva, sa iznosom od 9,8 mil EUR podržano je ukupno 26 projekta (23,53%);
- Uslužnih djelatnosti, sa iznosom od 8,9 mil EUR podržano je ukupno 49 projekata (21,38%);
- Proizvodne djelatnosti, sa iznosom od 6,8 mil EUR podržano je ukupno 32 projekta (16,43%);
- Trgovine, sa iznosom od 3,9 mil EUR podržan je ukupno 13 projekata (9,55%).

Odobrena sredstva po djelatnostima 2014

Odobrena kreditna sredstva po opštinama

IRF je i u 2014. godini, u okviru kreditnih linija imao formirane stimulacije i posebne uslove kreditiranja za one investitore koji svoje projekte realizuju u opština sjevernog regiona države, kao i umanje razvijenim opština - Cetinje, Nikšić i Ulcinj.

Posebni uslovi kreditiranja su podrazumijevali manju kamatnu stopu u odnosu na definisane uslove po određenoj kreditnoj liniji.

U 2014.godini kreditna sredstva IRF-a su bila dostupna svim opština u Crnoj Gori. Posmatrajući statistiku uloženih sredstava, najviše je uloženo u opštinu Podgorica i to 9,10 mil EUR za finansiranje 76 projekata. Procentualno, ova opština čini 24,05% ukupno odobrenih kreditnih sredstava u 2014. godini i ima najveći broj stanovnika (185.937).

Zatim, u opštinu Bijelo Polje uloženo je 7,8 mil EUR za finansiranje 50 projekata. Procentualno, ova opština čini 18,75% ukupno odobrenih kreditnih sredstava u 2014. godini i od sjevernih opština ima najveći broj stanovnika (46.051).

Poslije Podgorice i Bijelog Polja, Herceg Novi (3,2 mil EUR), Danilovgrad (3,1 mil EUR) i Budva (2,5 mil EUR) su opštine u koje je uloženo najviše kreditnih sredstava.

Od prvih 10 opština u koje je uloženo najviše kreditnih sredstava u 2014. godini, 5 je onih koje spadaju u kategoriju manje razvijenih.

Iz opštine Mojkovac, koja ima preko 8 hiljada stanovnika, finansiran je jedan projekat i to iz oblasti poljoprivrede sa svega 20 hiljada EUR.

U tabeli je prikazan iznos odobrenih kreditnih sredstava po svim opština, u apsolutnom i procentualnom iznosu.

Opština	Iznos	%
Podgorica	9,984,688.69	24.05%
Bijelo Polje	7,782,903.33	18.75%
Herceg Novi	3,194,243.24	7.69%
Danilovgrad	3,072,002.81	7.40%
Budva	2,515,850.00	6.06%
Nikšić	2,367,910.39	5.70%
Andrijevica	1,799,942.28	4.34%
Ulcinj	1,688,084.60	4.07%
Kotor	1,674,000.00	4.03%
Cetinje	1,645,026.00	3.96%
Bar	1,466,128.81	3.53%
Berane	1,100,140.77	2.65%
Rožaje	988,895.56	2.38%
Tivat	750,000.00	1.81%
Pljevlja	482,368.22	1.16%
Kolašin	307,980.95	0.74%
Pllav	197,448.43	0.48%
Šavnik	126,300.40	0.30%
Petnjica	122,480.00	0.30%
Žabljak	119,940.00	0.29%
Plužine	76,932.42	0.19%
Gusinje	27,473.60	0.07%
Mojkovac	20,000.00	0.05%
Ukupno	41,510,740.50	100.00%

Odobrena kreditna sredstva po opštinama

Manje razvijene opštine i opštine sjevernog regiona

U opštine sjevernog regiona i u manje razvijene opštine (Cetinje, Ulcinj i Nikšić) uloženo je ukupno 18.853.826,95 EUR.

Navedene opštine učestvuju sa 45,42% u ukupno odobrenim kreditima u 2014.godini.

Ukupan broj podržanih projekata u 2014.godini, u opština sjevernog regiona i u manje razvijenim opština je 159.

U 2013.godini, u opštine sjevernog regiona i u manje razvijene opštine (Cetinje i Ulcinj) uloženo je 15,82 mil EUR.

Kao što se može vidjeti iz tabele, za projekte koji su realizovani u opštini Bjelo Polje IRF je odobrio 7,8 mil EUR i to za ukupno 50 projekata, zatim Nikšić (2,4 mil. EUR), Ulcinj (1,1 mil. EUR), Andrijevica (1,8 mil. EUR), Cetinje (1,7 mil. EUR).

Tabela broj 2: Sjeverne i manje razvijene opštine

Opština	Iznos	%
Bjelo Polje	7,782,903.33	41.28%
Nikšić	2,367,910.00	12.56%
Ulcinj	1,688,085.00	8.95%
Andrijevica	1,799,942.28	9.55%
Cetinje	1,645,026.00	8.73%
Berane	1,100,140.77	5.84%
Rožaje	988,895.56	5.25%
Pljevlja	482,368.22	2.56%
Kolašin	307,980.95	1.63%
Pllav	197,448.43	1.05%
Šavnik	126,300.40	0.67%
Petnjica	122,480.00	0.65%
Žabljak	119,940.00	0.64%
Plužine	76,932.42	0.41%
Gusinje	27,473.60	0.15%
Mojkovac	20,000.00	0.11%
Ukupno	18,853,826.96	

Odobrena sredstva po regionima

Regionalni razvoj predstavlja jedan od najznačajnijih instrumenata razvojne politike, koji se realizuje intervencijom u distribuciji različitih aktivnosti između pojedinih regiona, a obično je usmjerena na raspodjelu ekonomskih aktivnosti, pri čemu se jedan od ciljeva često odnosi na smanjenje razlika u nivou razvijenosti izmedju regiona u zemlji. U tom pravcu, i u cilju sprovođenja Strategije regionalnog razvoja Crne Gore, IRF je i u 2014.godini značajno učestvovao u smanjenju regionalnih razlika u Crnoj Gori. Međutim prilikom odobrenja kredita moralo se voditi računa i o održivosti projekata što je za projekte koji su kandidovani iz manje razvijenih opština, od posebnog značaja.

Prema popisu iz 2011. godine, u Crnoj Gori živi 620.029 stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika u 2011. najveći broj je u središnjem regionu 293.509 (47,3%), zatim sjevernom regionu 177.837 (28,7%), dok je primorski region sa najmanjim brojem stanovnika 148.683 (24,0%).

Shodno podacima Poreske uprave iz 2013.godine, broj registrovanih MMS preduzeća je 21.463, dok je broj registrovanih preduzetnika 15.899. Shodno tim podacima, broj MMSP i preduzetnika u sjevernom regionu iznosio je 6.995, u središnjem 15.272, i u sjevernom 15.095.

IRF je posebnim uslovima kreditiranja kao i stimulacijama, uticao na investiture da ulažu u sjeverni region države kao i u manje razvijene opštine. Rezultati ostvareni po ovom osnovu su znatno bolji nego u 2013.godini.

U 2014.godini, sjeverni region je podržan sa ukupno 13,1 mil EUR.

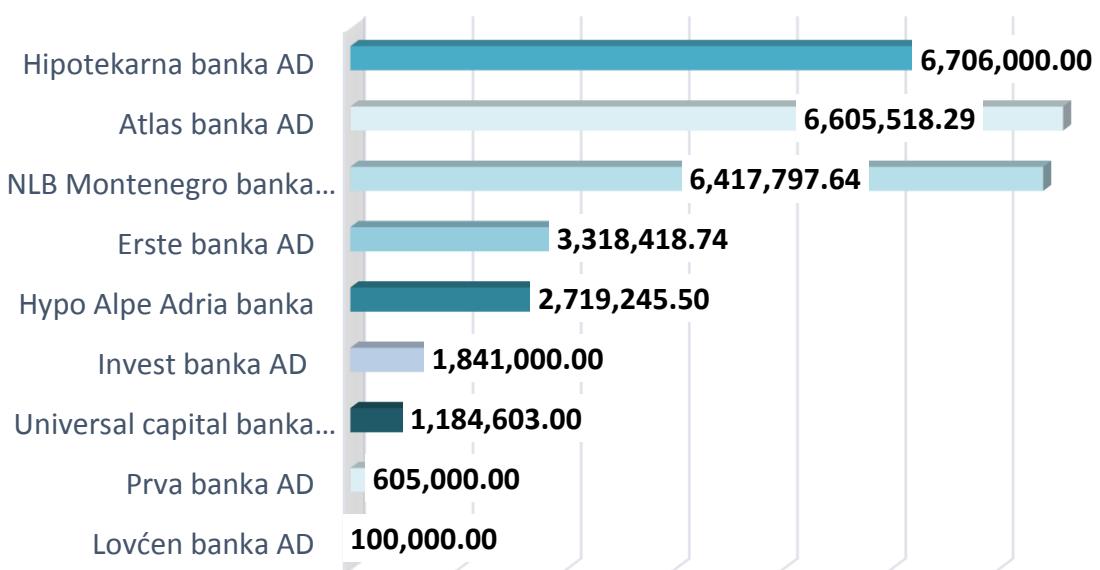
Centralni region je podržan sa ukupno 17,1 mil EUR.

Južni region je podržan sa ukupno 11,3 mil EUR.

- *U 2013.godinom, sjeverni region je popodržan sa ukupno 12,55 mil EUR.*
- *Centralni region je podržan sa ukupno 14,02 mil EUR.*
- *Južni region je podržan sa ukupno 11,95 mil EUR..*

Odobrena kreditna sredstva posredstvom poslovnih banaka

Pored direktnog kreditiranja, IRF je kao i do sada, u 2014. godini imao u svojoj ponudi i realizaciju Programa podrške posredstvom i uz garanciju neke od poslovnih banaka. Zapravo, IRF je shodno potpisanim protokolima, imao uspješnu saradnju sa sljedećima bankama:

Pored navedenih banaka, IRF potpisao protokole i sa Societe Generale Bankom AD, Komercijalnom bankom AD Budva, koje nijesu u prošloj godini realizovale ni jedan projekat iz sredstava Fonda.

U odnosu na 2013. godinu kada je plasirano ovim putem 50% sredstava, u 2014. godini Fond je plasirao posredstvom banaka više od 70%. Na ovaj način se pokušalo dodatnno uticati na bankarski sektor da smanji kamatne stope na kredite.

Kreditne linije za koje su banke izrazile najveću zainteresovanost bile su: kreditna linija za finansiranje trajnih obrtnih sredstava kao i kreditna linija za refinansiranje postojećih obaveza.

Zaposlenost

Polazeći od toga da je jedan od prioritetnih zadataka IRF podrška projektima koji se odnose na povećanje zaposlenosti, i u 2014.godini obezbijeđene su dodatne stimulativne mjere. Za projekte koji zapošljavaju pet i više novih radnih mesta, kamatna stopa je refundirana u iznosu od 1%. Takođe, bila je obezbijeđena i podrška za unapređenje znanja preduzetnika, posebno konsulting usluge za početnike, mlade i žene u biznisu.

Pored teškoća u vođenju evidencije novozaposlenosti na godišnjem nivou, jer se broj zaposlenih mijenja od mjeseca do mjeseca, IRF je vodio svoju evidenciju zaposlenosti u preduzećima koja su dobijala kreditna sredstva.

Na osnovu dugoročnih kredita otvoreno je 1.513 novih radnih mesta. Ako tome dodamo i podršku individualnim poljoprivrednim proizvođačima, a podržano je 117 projekata, i imajući u vidu veličinu projekata koji su se finansirali, onda je procjena da se po osnovu jednog projekta zaposlilo najmanje dva radnika (iako je u dokumentaciji navedeno više), onda je i u tom sektoru otvoreno 234 radnih mesta. Dakle, ukupno uz podršku dugoročnih kredita otvoreno je 1.747 radnih mesta.

Zadatak IRF je bio i da se sačuvaju postojeća radna mesta. Zato je uz podršku kratkoročnih kredita (faktoring) obezbijeđena podrška direktno 23 projekta, koja su imala indirekstan uticaj na još 32 preduzeća. Ukupan broj zaposlenih u tim preduzećima je 6.592. Kroz ovu finansijsku podršku obezbijedeno je da najveći broj tih preduzeća riješi problem nelikvidnosti i da se prema njima ne otvorи stečajni postupak, što znači da su i ta radna mesta sačuvana.

Unutrašnja kontrola

Sistem unutrašnje kontrole IRF-a je proces, uspostavljen od strane Menadžmenta namijenjen za postizanje strateških i poslovnih ciljeva, ciljeva izvještavanja i ciljeva usklađenosti sa zakonima, pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima Fonda. U ranijim godinama, unutrašnja kontrola nije postojala u organizacionoj strukturi Fonda.

Cilj unutrašnje kontrole je da kroz permanentni nadzor rada organizacionih jedinica Fonda, obavlja sljedeće aktivnosti: kontroliše usklađenost poslovanja Fonda sa pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima, prati upravljanje operativnim rizicima, na bazi informacija i pojedinačnih izvještaja koje dostavljaju organizacione jedinice Fonda.

Ukupan broj kontrolisanih predmeta u 2014. godini, je 292.

Kontrola
292
projekta

Pored kontrole usklađenosti poslovnih procesa sa pravilnicima i politikama Fonda, aktivnosti unutrašnje kontrole odvijale su se u pravcu pružanja savjetodavnih usluga referentima i davanja sugestija kako bi se broj grešaka sveo na najmanju moguću mjeru.

Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanom

Pri upravljanju kreditnim rizikom IRF se vodi propisima Centralne Banke Crne Gore, kao i principima dobrog bankarskog poslovanja i pozitivne bankarske prakse.

U 2014 godine preduzete su aktivnosti na boljoj identifikaciji, mjerenu i praćenju kreditnog rizika kao na pojedinačnoj osnovi tako i na nivou portfolija. Navedene aktivnosti su se odnosile na reviziju internih akata koji tiču načina prezentacije i analize kreditnog rizika, načina praćenja kreditnog rizika i sprovođenje mjera za njegovo ublažavanje.

Sa aspekta analize i praćenje kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi posebna pažnja se usmjerila na praćenje koncentracije rizika po korisnicima kao i definisanje budućih aktivnosti kojim bi se limitirao rast kreditnog rizika po tim korisnicima. Ovdje se prevashodno misli na dio portfolija IRF koji se odnosi na kredite relizovane posredstvom poslovnih banaka gdje je koncentracija rizika posebno izražena kod pojedinih poslovnih banaka u Crnoj Gori.

Investiciono-razvojni fond A.D. je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru rukovodeći se načelima bankarskog poslovanja, što ima za cilj stvaranje vrijednosti proizvoda Fonda. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja.

Takođe akcenat je stavljen i na kvalitetnijoj identifikaciji kreditnog rizika prilikom odobravanja plasmana, kroz sveobuhvatniju prezentaciju relevantnih informacija za ocjenu kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i korisnicima kao i analizu svih aspekata rizika plasmana.

Sa aspekta analize i praćenje kreditnog rizika na nivou portfolija takođe se posebna pažnja posvetila analizi portfolija po različitim segmentima, uz kvalitetnije izvještavanje o dinamici portfolija kako sa aspekta ukupnog portfolija tako i sa aspekta plasmana kod kojih je uočeno povećanje kreditnog rizika.

Monitoring porfolija

Imajući u vidu da Investiciono-razvojni fond Crne Gore, kako na dnevnom tako i na mjesечноj nivou, vrši dostavljanje podataka Centralnoj banci Crne Gore o novoodobrenim kreditima, tako da u skladu sa procedurama CBCG sačinjava izvještaje na nivou cjelokupnog portoflija po klasifikacionim grupama.

Nekvalitetna aktiva (C1,C2,D,E) čini 6,52% ukupnog salda svih kredita i garancija.

Tabela: Pregled ukupnih kredita po klasifikacionim grupama

Klasifikacione grupe	Broj kredita	% u ukupnom broju akt. direktnih kredita	Ukupni saldo	% u ukupnom saldu
A	537	66.05%	65,263,064.26	72.46%
B1	114	14.02%	11,993,026.05	13.32%
B2	71	8.73%	8,291,233.23	9.21%
C1	33	4.06%	2,555,452.25	2.84%
C2	18	2.21%	431,547.41	0.48%
D	12	1.48%	805,778.33	0.89%
E	28	3.44%	728,110.78	0.81%
UKUPNO	813	100.00%	90,068,212.31	100.00%

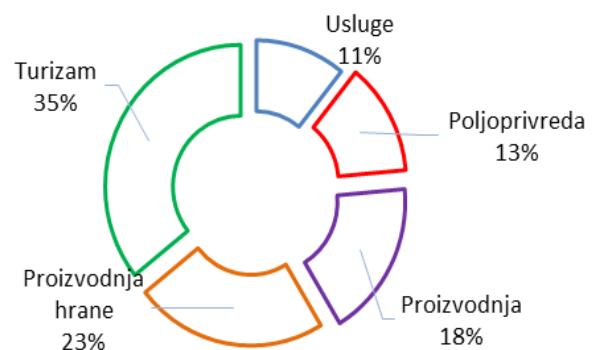
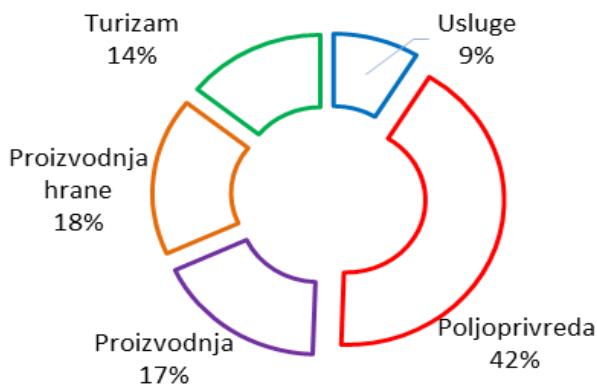
Nekvalitetna aktiva po danima kašnjenja čini 3,04% ukupnog salda svih kredita i garancija.

Tabela: Pregled ukupnih kredita po danima kašnjenja

Dani kašnjenja	Broj kredita	% u ukupnom broju akt. direktnih kredita	Ukupni saldo	% u ukupnom saldu
0-30	702	86.35%	84,835,778.94	94.19%
30-60	44	5.41%	2,056,195.02	2.28%
60-90	15	1.85%	1,564,038.82	1.74%
90-150	11	1.35%	598,000.63	0.66%
150-270	13	1.60%	303,777.54	0.34%
271-365	7	0.86%	114,063.31	0.13%
preko 365	21	2.58%	596,358.05	0.66%
UKUPNO	813	100.00%	90,068,212.31	100.00%

Monitoring portfolija

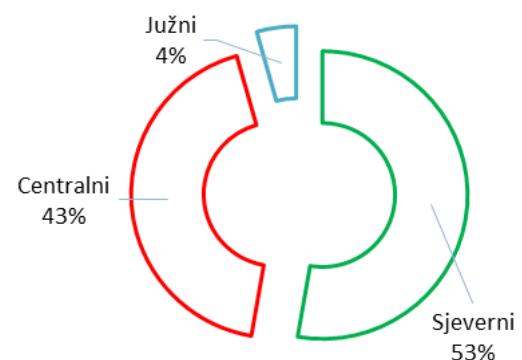
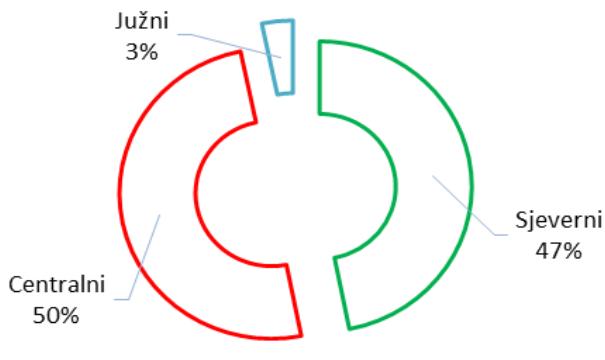
Kada su u pitanju plasmani IRF-a klasifikovani u kategorijama C1, C2, D i E (91 plasman čiji ukupan saldo iznosi 4.520.889 EUR) njihova struktura po djelatnostima je predstavljena po broju kredita (grafik lijevo) kao i po iznosu tj saldu nekvalitetnih kredita (grafik desno) kako slijedi:

Dakle, posmatrajući nekvalitetnu aktivu IRF-a u kategorija C1, C2, D i E po broju odobrenih kredita, najviše je bilo onih kredita koji su odobreni i realizovani u poljoprivrednu djelatnost (42%).

Međutim, ukoliko se posmatra trenutno stanje tj saldo problematičnih plasmana, u tom slučaju najveće stanje ovakvih kredita je iz oblasti turizma.

Posmatrano po mjestu realizacije investicije odnosno po regionu u kom su se realizovala odobrena sredstva, struktura za navedeni 91 kredit po broju i po saldu je sledeća:

Posmatrajući regionalnu strukturu za 91 kredit klasifikovan kao nekvalitetan plasman, statistički posmatrano situacija je približno ista. Po broju odobrenih kredita najveći dio plasmana je realizovan u sjevernom regionu (53%), dok je po stanju istih tj. saldu najveći broj plasmana realizovan u centralnom regionu (50%).

Aktivnosti u vezi privatizacije

Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. se kao finansijska institucija, pored intenzivnih aktivnosti koje za cilj imaju podsticaj i ubrzanje privrednog razvoja Crne Gore, kroz mehanizam kreditne podrške pod povoljnijim uslovima, bavi i pitanjima vezanim za okončanje procesa privatizacije, tj. prodaje kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije.

Trend smanjenog interesovanja investitora u dijelu procesa privatizacije preostalih društava iz portfelja IRF prisutan je i u 2014. godini. IRF je u 2014. godini nastavio sa aktivnostima na privatizaciji društava iz svog portfelja, u skladu sa ciljevima i smjernicama definisanim Planom privatizacije za 2014. godinu. Planom privatizacije utvrđeni su osnovni ciljevi privatizacije i drugi aspekti ovog procesa, metode i načini privatizacije, sa utvrđenim spiskovima društava i procentom akcijskog kapitala za privatizaciju. Modeli privatizacije definisani Planom privatizacije za 2014. Godinu su: javni tender, aukcija, berza i valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno-privatno partnerstvo.

Planom privatizacije za 2014. godinu obuhvaćena su sljedeća društva iz portfelja IRF-a i to:

Prodaja akcija putem javnog tendera:
Institut "Dr Simo Milošević" ad - Igalo, Fabrika elektroda "PIVA" ad - Plužine, "Montecargo" ad - Podgorica, HTP "Ulcinjska rivijera"ad – Ulcinj i "Marina" ad Bar.

Provođenje kompletног postupka prodaje akcija putem javnog tendera u nadležnosti je tenderske komisije koju formira Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte. Shodno Planu privatizacije za 2014. godinu, od navedenih društava za koje je predviđena prodaja akcija putem javnog tendera Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je u 2014. godini raspisao javni poziv za prodaju 56,4806% kapitala Instituta "Dr Simo Milošević" AD Igalo.

Rok za dostavljanje ponuda istekao je dana 08.05.2014. godine. U navedenom roku ponudu je dostavio jedan ponuђač – kompanija "International wellnes group limited" iz Londona. Pregovori oko zaključenja ugovora o prodaji akcija su u toku.

Valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno privatno partnerstvo: Skijalište "Savin Kuk" na Žabljaku.

Tokom 2014. godine nije raspisan javni tender za davanje u dugoročni zakup Skijališta "Savin Kuk" na Žabljaku, jer dinamika pripreme tenderske dokumentacije za pronalaženje investitora zavisi od rješavanja otvorenih pitanja na lokalitetu (prevashodno pitanja imovinsko-pravnih odnosa, eksproprijacije i dr.).

Objavljivanje javnog poziva zavisi i od dinamike pripreme tenderske dokumentacije, prioriteta koje će definisati Savjet, iskazanim interesovanjima potencijalnih investitora i dr. IRF je tokom 2014. godine, samostalno i u saradnji sa Vladom Crne Gore, uložio značajna sredstava u rekonstrukciju, modernizaciju sa posebnim akcentom na bezbjednost ovog skijališta.

Prodaja akcija putem berze: HTP "Berane" ad - Berane, "Rudnici boksita" ad - Nikšić, HTP "Velika Plaža" ad - Ulcinj, "Agrotransport" ad - Podgorica i "Crnagoracoop" ad - Podgorica.

Kako većina ovih društava ima značajne finansijske i imovinske probleme, zbog čega ista nijesu atraktivna za investitore, to IRF i pored značajnog diskonta cijena akcija ovih društava nije ostvario prodaju akcija iz portfelja na berzi u 2014. godini. Predmetne akcije ponuđene su na berzi preko ovlašćenog brokera "VIP BROKER DILER" ad - Podgorica.

Praćenje privatizacionih procesa

Tokom 2014. godine je u saradnji sa ostalim prodavcima državnog kapitala, resornim ministarstvima i Savjetom za privatizaciju i kapitalne projekte vršio praćenje realizacije Ugovora o kupoprodaji akcija, AD "MMK Standard" - Nikšić, AD "Jekon" - Bijelo Polje, i dr.

Ugovor o zakupu zemljišta „Montepranzo–Bokaproduct“ AD Tivat, koji su dana 25. oktobra 2012. godine Vlada Crne Gore i „Montepranzo–Bokaproduct“ AD Tivat potpisali sa LPGD DOO Podgorica, odnosno njegovim pravnim sljedbenikom Boka Golf Development DOO Kotor, u cilju izgradnje golf kompleksa u Tivtu, raskinut je 28. juna 2014. godine.

Vlada Crne Gore i Montepranzo - Bokaproduct AD Tivat kao zakupodavac, uložili su napor da izađu u susret zahtjevima investitora i sačuvaju partnerski odnos, potpisivanjem Aneksa 1, 2 i 3 Ugovora o zakupu.

Nove zahtjeve investitora za odlaganje izvršenja obaveza, Vlada Crne Gore i Montepranzo-Bokaproduct AD Tivat nijesu prihvatili. Takođe, investitor nije prihvatio nacrt Aneksa 4, koji je predložila Tenderska komisija, a usvojili Savjet za privatizaciju i Vlada Crne Gore, čime je u skladu sa ugovornim odredbama nastupio raskid Ugovora o zakupu zemljišta za izgradnju golf terena u Tivtu.

Takođe, kao nastavak aktivnosti iz ranijeg perioda, u 2014. godini su permanentno razmatrana pitanja iz oblasti privatizacije, sa posebnim akcentom na: analizi izvještaja angažovanih revizora u vezi realizacije ugovora o kupoprodaji akcija, praćenju ispunjenja obaveza kupca iz privatizacionih ugovora, statusu raspisanih tendera za društva u kojima participiraju vlasnici državnog kapitala, i dr.

Portfelj IRF-a na dan 31.12.2014.g.

AKCIJE/UDJELI

Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA

Akcije, kao vlasničke hartije od vrijednosti koje glase na dio kapitala akcionarskog društva, čine najznačajniji dio portfelja IRF-a. U svom portfelju IRF posjeduje akcije 17 društava koja su registrovana kod Centralne depozitarne agencije AD Podgorica.

Prema visini učešća IRF-a u kapitalu ovih društava, IRF posjeduje do 10% kapitala u 5 društava, od 10% do 30% kapitala u 7 društava i preko 30% kapitala u 5 društava.

RB	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vr. akcije	% IRF
1	Barska plovidba AD Bar	371,465	4.2806	16.1562
2	Institut Simo Milosevic AD Igalo	90,411	154.9369	23.6461
3	Montepranzo Bokaproduct AD Tivat	57,710	22.4457	51.4010
4	HTP "Ulcinjska rivijera" AD Ulcinj	116,567	39.5005	7.6468
5	13. jul-Plantaže AD Podgorica	39,844,589	0.5113	22.2278
6	Marina" ad Bar	258,283	5.7926	16.9992
7	Agrotransport AD Podgorica	16,406	51.1300	44.9246
8	HTP "Berane" AD Berane	41,119	19.3309	15.3544
9	Ibarmond AD Rožaje	8,255	5.1129	5.0664
10	Jugooceanija AD Kotor	326,048	22.4287	14.3172
11	Market AD Podgorica	7,113	7.8400	40.0755
12	Radoje Dakić AD Podgorica	2	28.9212	0.0001
13	HTP "Velika Plaža" AD Ulcinj	5,769	22.7241	9.8177
14	Montecargo AD Podgorica	1,236	5.2285	0.0370
15	Fabrika elektroda "Piva"AD Plužine	147,093	25.5646	42.1864
16	Crnagoracoop AD Danilovgrad	54,651	6.6341	10.6294
17	Mašinopromet rezervni djelovi AD Podgorica	1,095	255.65	36.0078

IRF je tokom 2014. godine usvojio Pravilnik o korporativnom upravljanju privrednim društvima u vlasništvu IRF-a.

Predmetnim Pravilnikom uređuju se pitanja korporativnog upravljanja na način da se zaštite prava IRF-a u privrednim društvima u kojima posjeduje kapital i participira u vlasničkoj strukturi, kao i da se menadžmenti istih obavežu da rade i odlučuju u najboljem interesu ovih društava. Takođe, cilj ovog Pravilnika je da reguliše pitanja predstavljanja i zastupanja kapitala, zaštite interesa IRF, uslova, načina predlaganja i izbora predstavnika IRF u odborima direktora društava u kojima IRF posjeduje kapital, prava, obaveze i odgovornosti predstavnika IRF, kao i druga pitanja od značaja iz ove oblasti.

Na osnovu navedenog Pravilnika, između IRF-a i predstavnika IRF u odborima direktora zaključeni su odgovarajući ugovori kojima su definisana međusobna prava i obaveze. IRF je tokom 2014. godine aktivno učestvovao na skupštinama akcionara iz portfelja IRF-a.

Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA koja su u postupku stečaja

IRF posjeduje i akcije 14 društava registrovanih kod CDA kod kojih je nad kojima je otvoren stečajni postupak. Otvaranjem postupka stečaja upravljanje nad ovim društvima prelazi u nadležnost Privrednih sudova u Podgorici i Bijelom Polju, odnosno organa koji isti imenuju. Po pitanju statusa ovih društava i provođenja postupka stečaja IRF ima redovnu komunikaciju sa stečajnim organima imenovanim nad ovim društvima. Tokom 2014. godine okončan je postupak stečaja nad društvom "Staklenici" ad Podgorica, i isto je brisano je iz registra Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici (CRPS).

R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	Duvanski kombinat AD Podgorica	4,239,878	1.3225	28.3458
2	Opštigradjevinsko Gorica AD Podgorica	43,106	0.3319	0.1406
3	EI Obod AD Cetinje	2,810,168	0.5113	8.8583
4	Maksim AD Murino	9,675	25.5646	7.3816
5	Građevinar AD Pljevlja	90,283	8.2100	39.4297
6	Preduzeće za izgradnju Podgorice AD Podgorica	5,693	16.1057	28.7903
7	"Gornji Ibar" AD Rožaje	578,487	19.9404	41.0150
8	ŠP "Rožaje" AD Rožaje	669,600	0.5100	42.0009
9	AD "Šavnik" Šavnik	2,697	31.1888	17.1587
10	DIP "Žabljak" AD Žabljak	915	12.7823	0.6585
11	ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja	2,086,530	0.5100	49.0920
12	Vunko AD Bijelo Polje	190,641	25.5646	14.2985
13	Lovćen A.D. Podgorica	21,280	40.9000	52.4513
14	Rudnici boksita AD Nikšić	524	6.3074	0.0163

Društva iz portfelja IRF-a koja nijesu registrovana u skladu sa zakonom

Tokom 2014. godine IRF je posebnu pažnju posvetio rješavanju pitanja statusa društava koja se nalaze u evidenciji IRF, a koja nijesu izvršila zakonsku obavezu registracije kod CRPS, Komisije za hartije od vrijednosti i CDA, odnosno nijesu izvršila preregistraciju u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima. Kako je nad većinom ovih društava vođen postupak stečaja i likvidacije, IRF je, kao i u ranijem periodu, imao saradnju sa privrednim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju, stečajnim organima i CRPS-om u dijelu provođenja stečajnog postupka i rješavanja pitanja statusa ovih društava.

IRF se više puta obraćao nadležnim institucijama – Privrednim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju, te u konačnom Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici.

Kao rezultat pokrenutih aktivnosti IRF-a, a na osnovu informacija dobijenih od strane Privrednih sudova u Podgorici i Bijelom Polju i Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici utvrđeno je, da u registrima CRPS i CDA ne postoje sljedeća društva: "Šumsko gazdinstvo" dd Cetinje, "Kolašin" dd Kolašin, "Promet" dd Pljevlja, "Urboprojekt" dd Pljevlja, "Matica CTK" dd Podgorica i "Napredak" dd Rožaje, zbog čega izvršeno je brisanje ovih društava iz portfelja IRF-a. Društvo "Mašinopromet-Rezervni djelovi" ad Podgorica izvršilo je registraciju kod CDA.

Nakon brisanja prednje navedenih društava i registracije društva "Mašinopromet-Rezervni djelovi" ad Podgorica, u portfelju IRF-a preostala su dva društva se neriješenim pitanjem statusa i to: "Biteks" ad Biševko koje se nije registrovalo kod KHOV i CDA, kao i društvo "Bojna Njiva" DD Mojkovac nad kojim se provodi postupak likvidacije.

Društva u kojima IRF ima udio

U portfelju IRF se nalazi 4 društva sa ograničenom odgovornošću i jedno javno preduzeće u kojima ima IRF imo udio. IRF je osnivač društva sa ograničenom odgovornošću "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak (100% vlasničkog udjela). Udio IRF u ovom društvu čine novčani i nenovčani ulog u ukupnom iznosu od 2.193.362,80 EUR Takođe, IRF posjeduje udio u kapitalu Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva nominalne vrijednosti 7,9 miliona EUR (22,29%), nad kojim se shodno zakonskim propisima i Zaključcima Vlade Crne Gore provodi postupak transformacije i reorganizacije u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

Društva "Duklja Biba Kings" doo Podgorica, "Drvoimpex" doo Kosovska Mitrovica i "Drvoimpex" doo Podujevo nijesu registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici. Za navedena društava čije je sjedište na Kosovu, preuzimaju se određene aktivnosti na rješavanju njihovog statusa i s tim u vezi kontaktirana je ambasada Crne Gore u Prištini, kako bi se kod nadležnih kosovskih institucija ustanovio pravni status ovih društava.

UDJELI U DRUŠTVIMA REGISTROVANIM U CRPS

R.B.	Naziv društva	% IRF
1	Turistički centar Durmitor doo Žabljak	100.00
2	JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva	22.29

UDJELI U DRUŠTVIMA KOJA NIJESU REGISTROVANA U CRPS

R.B.	Naziv društva	% IRF
1	Drvoimpex doo Kosovska Mitrovica	36.32
2	Drvoimpex doo Podujevo	36.41
3	Duklja Biba Kings doo Podgorica	7.87

Obveznice

Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. u svom portfelju posjeduje sljedeće obveznice:

- Obveznice lokalnih uprava;
- Obveznice za saniranje mreže drumskih puteva (DP);
- Obveznice stare devizne štednje (OB);
- Obveznice Fonda rada (OBFR).

Obveznice lokalnih uprava

IRF je u periodu od 2006 - 2010. godine kupovao obveznice lokalnih uprava, po sistemu diskonta u odnosu na nominalnu vrijednost. Na dan 31.12.2014. godine u portfelju IRF-a se nalaze obveznice emitovane od strane 8 lokalnih uprava, i to: Cetinje, Berane, Rožaje, Plužine, Bar, Andrijevica, Žabljak i Podgorica. Predmetne obveznice dospijevaju na naplatu u periodu od 7(sedam) godina u jednakim godišnjim tranšama prema definisanim iznosima, a posljednje serije ovih obveznica dospijevaju na naplatu 2018. godine.

Tokom 2014. godine, IRF je svoje aktivnosti bazirao na praćenju dospjelosti predmetnih obveznica, te rješavanju pitanja naplate dospjelih potraživanja. Zbog nepovoljnog finansijskog položaja u kojem se našla opština Rožaje, IRF je sa istom zaključio sporazum o reprogramu dospjelog duga. Na osnovu zaključenog sporazuma ovoj Opštini omogućeno je da dospjeli dug izmiri u ratama uz odgovarajuće instrumente obezbjeđenja. Aktivnosti na zaključenju sporazuma o reprogramu obaveza vode se i sa opština Bar. IRF je tokom 2014. godine po osnovu dospjelih obveznica lokalnih uprava naplatio sredstva u ukupnom iznosu od 869.204,14 EUR.

Takođe, Stručna služba IRF-a je u vezi naplaćenih potraživanja po ovom osnovu, preduzela i odgovarajuće aktivnosti radi brisanja istih iz registra CDA.

Obveznice za saniranje mreže drumskih puteva (DP)

U portfelju IRF na dan 31.12.2014. godine nalazi se nedospjelih 213.261 obveznica za saniranje mreže drumskih puteva. Predmetne obveznice dospijevaju godišnje, počev od 15. aprila 2009. godine do 15. aprila 2015. godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 EUR, obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% godišnje.

Ministarstvo finansija je do sada uplatilo IRF-u ukupna dospjela zaključno sa 2014. godinom u ukupnom iznosu od 1.279.566,00 eura. Dospjele naplaćene obveznice brisane su iz registra CDA.

Obveznice po osnovu ino duga i stare devizne štednje (OB)

Na dan 31.12.2014. godine, u portfelju IRF nalazi se nedospjelih 144.359 obveznica ino duga i stare devizne štednje. Predmetne obveznice dospijevaju godišnje, počev od 1. jula 2010. do 1. jula 2017. godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 EUR.

Ministarstvo finansija je do sada uplatilo Fondu ukupna dospjela sredstva zaključno sa 2014. godinom u ukupnom iznosu od 373.140,00 eura. Dospjele naplaćene obveznice brisane su iz registra CDA.

Obveznice Fonda rada (OBFR)

U portfelju IRF se 71 obveznica Fonda rada (OBFR) koje je emitovala Vlada Crne Gore. Predmetne obveznice kupljene su po nominalnoj vrijednosti od 1.926,00 eura, za ukupnu cijenu od 136.746,00 eura. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 7% godišnje. Godišnja isplata sa uračunatim prinosom vrši se po dospjelosti prema utvrđenom amortizacionom planu u jednakim godišnjim anuitetima u iznosima od po 33.350,83 eura, počev od 27. jula 2013. do 27.jula 2017. godine.

Ministarstvo finansija je do sada uplatilo dospjela sredstva za 2013. i 2014. godinu u ukupnom iznosu od 66.701,66 eura.

Investicione nekretnine

U vlasništvu IRF-a nalazi se značajan broj investicionih nekretnina, i to:

- Nepokretnosti upisane u LN 5100 KO Podgorica II,
- Nepokretnosti upisane u LN 200 KO Podgorica I,
- Nepokretnosti upisane u LN 504 KO Topla – Herceg Novi,
- Nepokretnosti upisane u LN 269 KO Herceg Novi,
- Nepokretnosti upisane u LN 188 KO Podi – Herceg Novi,
- Nepokretnosti upisane u LN 135 KO Mokra Njiva- Nikšić,
- Nepokretnosti upisane u LN 2739 KO Nikšić,
- Nepokretnosti upisane u LN 3152 KO Bijelo Polje,
- Nepokretnosti upisane u PL 532 KO Nedakusi-Bijelo Polje,
- Nepokretnosti upisane u PL 84 KO Nedakusi-Bijelo Polje,
- Nepokretnosti upisane u LN 2438 KO Budva,
- Nepokretnosti upisane u LN 1070 KO Ulcinj,
- Nepokretnosti upisane u LN 322 KO Berane,
- Nepokretnosti upisane u LN 413 KO Cetinje I,
- Nepokretnosti upisane u LN 424 KO Mojkovac.

IRF-a je u vezi sa navedenim nepokretnostima tokom 2014. godine, preduzimao aktivnosti na uknjižbama istih, angažovanju ovlašćenih procjenjivače radi izrade izvještaja o fer tržišnoj procjeni nepokretnosti, izradi analitičkog plana valorizacije po principu individualnog pristupa svakoj nekretnini pojedinačno i dr.

Posebnu pažnju IRF je posvetio valorizaciji nepokretnosti upisane u LN 5100 KO Podgorica II, koju čine poslovne zgrade u privredi površine 748m² i zemljište uz privrednu zgradu površine 112 m², na adresi ugao ulice Omladinskih brigada i ulice Novaka Miloševa u Podgorici.

U vezi sa ovom nepokretnošću IRF je kod Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine Glavnog grada Podgorice pokrenuo inicijativu za izmjenu i dopunu postojećeg lokalnog planskog dokumenta (DUP-a), radi izgradnje poslovno stambenog objekta za potrebe IRF-a.

Očekuje se prihvatanje navedene inicijative od strane Glavnog grada Podgorice, na osnovu čega će IRF preduzimati dalje aktivnosti u cilju valorizacije predmetne nepokretnosti na navedeni način.

Takođe, u vlasništvu IRF-a se nalaze i nekretnine stečene po osnovu naplate problematičnih plasmana iz založenih kolaterala po osnovu odobrenih kredita, i to:

- Nepokretnosti upisane u LN 135 KO Mokra Njiva- Nikšić,
- Nepokretnosti upisane u LN 188 KO Grahovo - Nikšić,
- Nepokretnosti upisane u LN 547 KO Žabljak I

Aktivnosti iz domena opštih i pravnih poslova

IRF-a je u poslovnoj 2014. godini karakterisao i nastavak aktivnosti u dijelu pripreme i izrade akata u skladu sa novim proizvodima i unapredjenju rada, čime je unaprijeđen pravni okvir za dalje uspješno poslovanje IRF-a u skladu sa pozitivno pravnim propisima.

Ukupno su usvojena 84 nova pravna akta i izmjene postojećih.

IRF je samostalno vodio pravne sporove kod nadležnih organa

Slobodan pristup informacijama

U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Sl. list CG" br. 44/12) IRF-u je tokom 2014. godine podnijeto ukupno 83 zahtjeva za slobodan pristup informacijama na koje je blagovremeno odgovoreno u formi koju Zakon predviđa. U postupanju po predmetnim zahtjevima, donijeta su odgovarajuća rješenja u skladu sa zakonom.

Postupak prinudne naplate dospjelih potraživanja IRF CG A.D. od korisnika finansijskih instrumenata IRF-a, koji su kasnili sa otplatom svojih obaveza prema IRF-u ili iste nijesu opšte plaćali se provodio blokadom računa dužnika putem aktivacije - protestovanja mjenica dostavljenih od strane dužnika, kao i putem prodaje hipotekovanih nepokretnosti u skladu sa zakonskim propisima.

Javne nabavke

U skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama ("Sl. list CG" br.42/11), Planom javnih nabavki IRF-a za 2014.godinu, tokom poslovne 2014.godine, pokrenuto i provedeno ukupno 25 (dvadeset pet) postupaka javnih nabavki. Od navedenog broja javnih nabavki okončano je, odnosno sa izabranim ponuđačima zaključeno je 22 ugovora o javnim nabavkama, ukupne vrijednosti 254.484,01 EUR. Tri postupka nijesu realizovana već je postupak po istima obustavljen iz razloga što nije dostavljena nijedna ispravna ponuda.

Od ukupno 22 realizovana postupka javne nabavke provedeno je: 3 otvorena postupka javne nabavke, 18 postupaka šoping metodom i jedan pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje.

Informacione tehnologije- podrška poslovnim procesima

IRF je u 2014.g. nastavila započetu aktivnostu vezane za implementaciju Politike sigurnosti informacionog sistema IRF CG kao osnova uvodjenja sistema upravljanja sigurnosti informacija i obezbeđenje kvalitetne IT podršku poslovnim procesima. Pokrenuta je inicijativa za migraciju postojeće Rezervne lokacije iz Podgorice u Nacionalni Disaster Recovery Centar u Bijelom Polju kao preduslov stvaranja funkcionalne Distaster Recovery lokacije IRF CG, koja će zadovoljiti sve bezbjednosne uslove vezane za sigurnost i dostupnost rezervne lokacije u slučajevima incidentne situacije (vanrednih situacija).

U toku 2014.g. poseban segment svog djelovanja IRF je posvetila virtualizaciji postojećih i novonabavljenih servera u cilju postizanja što veće iskorištenosti fizičkih resursa kako bi se smanjili troškovi vezani za nabavku i održavanje opreme, troškovi potrošnje el.energije i povećala iskorištenost postojećih IT resursa (stvaranje novih produkcionih i testnih okruženja). Osim toga, virtualizacija postojećih servera predstavlja prvu fazu planiranja incidentnih situacija (havarija i sl.) budući da se virtualni sereveri mogu bekapirati na zasebnim bekap uredjajima (storage).

U maju 2014.g. uveden je internet servis - optika u cilju brže i efikasnije razmjene podataka (primarna lokacija sa lokacijom u Bijelom Polju, primarna lokacija - Rezervna lokacija) i efikasnijeg pristupa internet lokacijama u cilju pribavljanja potrebnih informacija.

U drugoj plovini 2014.g. implementirana je nova funkcionalnost u bankarskoj aplikaciji vezana za podršku modulu dobavljačkog faktoringa, a u dijelu izvještavanja o kreditnim aktivnostima napravljen je veliki broj novih i izvršena izmjena postojećih izvještaja u cilju što sadržajnijeg praćenja postojećeg kreditnog portfolija i finansijskih kretanja.

Krajem aprila 2014.g. opremljeno je radno mjesto koje tzv. call centar - telefon 080 012 012, kao prva kontakt podrška potencijalnim korisnicima kreditnih sredstava IRF CG. U cilju što tačnijeg i jednostavnijeg informisanja građanstva i novih potencijalnih korisnika kredita o svim poslovnim aktivnostima IRF CG-a, u februaru 2014.g. pušten je u rad nova internet prezentacija na adresi www.irfcg.me.

Finansijsko poslovanje

Investiciono-razvojni fond je u 2014 godini ostvario pozitivan poslovni rezultat (dobit) u iznosu 1.178.121 EUR (u 2013. godini 431.077 EUR). Međutim operativna dobit za 2014.g. je iznosila 434.588 EUR, što je na granici profitabilnosti.

Ukupni prihodi su iznosili 5.562.504 EUR (u 2013. godini 4.890.869 EUR), a ukupni rashodi 4.384.383 EUR (u 2013. godini 4.459.792 EUR).

Operativni prihodi iz poslovanja su iznosili oko 4.607.072 EUR i čine ih prihodi od kamata i naknada po kreditima i faktoringu, u iznosu 3.759.111 EUR (u 2013. godini 2.872.614 EUR), zatim prihodi od kamata na oročene depozite u iznosu 418.648 EUR , prihodi od kamata na obveznice u portfoliju, u iznosu 113.137 EUR , kao i prihodi od zateznih kamata po kreditima, faktoringu i palim garancijama u iznosu 316.176 EUR .

Operativni rashodi su iznosili kao što je već navedeno 4.384.383 EUR . Od toga se na troškove rezervacija po direktno odobrenim kreditima i garancijama, u skladu sa odlukom Centralne banke Crne Gore A.D., odnosilo 1.313.899 EUR (trošak ovih rezervacija u 2013. godini je iznosio 3.050.240 EUR , i uključivao je rezervacije po palim garancijama, preko 2 mil EUR).

Finansijski rashodi, po osnovu kamate i naknade po kreditu Evropske investicione banke, su u 2014. godini iznosili 506.229 EUR (u 2013. godini ovi troškovi su iznosili 140.138 EUR).

Kada se uzme u obzir osnovna djelatnost, tj plasiranje kredita, jasno je da IRF posluje na granici profitabilnosti. Ukupna dobit u iznosu 1,17 mil. EUR je većim dijelom rezultat ostalih prihoda u iznosu 955.432 EUR , koji su ostvareni po osnovu sticanje imovine Duvankomerca, na ime naplate otpisanog potraživanja koje je naslijeđeno od Fonda za razvoj Crne Gore, procijenjene vrijednosti 429.557 EUR , zatim po osnovu veće procijenjene vrijednosti žičare Savin kuk, u odnosu na nabavnu vrijednost, za 323.867 EUR , zatim po osnovu naplate iz stečajne mase preduzeća, naslijeđenih od Fonda za razvoj Crne Gore, u iznosu 47.998 EUR , zatim ostali prihodi od izdavanja u zakup starih poslovnih prostorija, prihodi od kamata na stambene kredite i sl. Shodno tome, operativni rezultat prije oporezivanja za 2014.godinu iznosi 434.588 EUR .

Kreditni portfolijo na 31.12.2014. godine je iznosio 89.224.307 EUR (u 2013. godini 62.042.294 EUR), što znači 65% ukupne aktive IRF-a. Ostale značajne pozicije imovine IRF-a su učešća u kapitalu drugih preduzeća (akcije i udjeli naslijeđeni od Fonda za razvoj Crne Gore, kao i učešće u kapitalu TC Durmitor), portfolijo državnih obveznica, potraživanja po faktoring aranžmanima, kratkoročni depoziti oročeni kod poslovnih banaka i novac na poslovnim računima.

**Vrijednost aktive
(imovine) IRF-a, na
31.12.2014. godine,
iznosi 137.603.437
EUR(u 2013. god.
110.340.312 eur).**

Prilog broj 1: Uporedni podaci ostvareni u 2013. i 2014.godini

Opis	2013	2014
Ukupan iznos odobrenih sredstava u EUR	65.9 mil	71.2 mil
Broj odobrenih projekata	194	307
Odobrena sredstva po regionima u mil EUR		
Sjever	12.5	13.1
Centar	14.0	17.1
Jug	11.9	11.3
Odobrena sredstva po djelatnostima u mil EUR		
Poljoprivreda i proizvodnja hrane	8.5	12.0
Turizam i ugostiteljstvo	10.6	9.8
Proizvodnja	9.3	6.8
Usluge	9.4	8.9
Trgovina	0	3.9
Odobreni iznosi za posebne kreditne linije u mil EUR		
Mladi u biznisu	0.15	0.12
Žene u biznis	0.26	0.57
Start up preduzeća	0.29	1.17
MIDAS	0.56	3.00

Prilog broj 2: Uporedni prikaz finansijskih pokazatelja u 2013. i 2014. godini

	2013	2014
Ukupni prihodi	4.890.869	5.562.505
Ukupni rashodi	4.459.792	4.384.384
Dobit	431.077	1.178.121
Akcijski kapital	101.362.728	102.431.529
Aktiva	110.340.312	137.603.437
Kreditni Portfolijo	60.778.112	87.664.721
Potraživanja po faktoring aranžmanima	10.625.877	10.313.179
Fer vrijednost portfolija akcija	9.393.612	8.567.686
Investicione nekretnine	4.709.802	3.209.802
Državne obveznice	3.490.438	2.434.671
Novac na računima banaka	833.499	3.843.262
Osnovna sredstva i građevinski objekti	1.333.412	1.285.523
Imovina stečena naplatom spornih potraživanja	304.624	699.764